

Марилия Сампèр

Радостта

Превод от испански: Нева Мичева

Преводът на тази пиеса беше направен благодарение на творческа стипендия от Национален фонд „Култура“.

La alegría

© Marilia Samper, autora, 2017

© Neva Mícheva, traductora, 2023

Действащи лица:

Хулия, майка на Ели

ВЕРА, съседката отсреща

РАМОН, съседът отгоре

Ели (ЕЛИАС), младеж с церебрална парализа

Бележка от авторката:

Ели е персонаж, който не може да се движи и да говори, докато е в положението си на човек с церебрална парализа. Когато обаче театралното му измерение се раздвоява и той поема ролята на разказвач, тялото и дар словото му са непокътнати, точно както когато влиза в кожата на останалите герои, появяващи се в хода на повествованието. Те всички трябва да бъдат играни от един и същи актьор.

ДЕВЕТ СТЬПАЛА

Ели, към публиката.

Ели. В покрайнините на града сме. Отвъд индустриалната зона. Там, където никога никога не си е мечтал да живее. Този район го няма в нито един туристически пътеводител. Това място не интересува никого. На хората и през ум не им минава, че то съществува. Линиите на метрото не стигат до нас. Сякаш целта е да останем затворени в квартала завинаги, да не можем никога да се измъкнем оттук. Обстановката е абсурдна – нагорница, надолница и незавършени, разхвърляни, неравни улици. Асфалтът е осеян с дупки, а в дупките – боклуци. Мръсотията е навсякъде. Майка ми казва, че още малко и ще ни обявят за официално сметище. Оттук, от върха на хълма, се вижда целият град. А долу – колите по магистралата, носят се от изток на запад. Железопътните релси. Паяжината от улици в периферията, огромните булеварди, устремени към центъра. И далеч в дъното – морето. Оттук морето не се чува, до слуха ми достига само жуженето на целия този кошер. Нощем обаче се вижда как сияе градът. Майка ми казва, че все едно живеем във фар – виждаме светлината, но ние самите тънем в мрак.

От доста време вече виждаме Хулия да се щура по сцената – слага разни предмети в чантата си и нещо си мърмори под носа. Бърза.

Ели. Говори си сама. Всеки път е така, като тръгне да излиза.

Хулия (*подава глава през външната врата на жилището*). Вера!

Ели. Защото всеки път нещо забравя или не намира това, което ѝ трябва, и закъснява, и се нервира.

Хулия. Вера, стана и половина!

Ели. Аз съм Елиас – Ели.

Хулия. Сърце мое! (*Целува го. И пак вика силно през вратата.*) Вера, трябва да тръгвам!

Влиза Вера.

ВЕРА. Ето ме!

Хулия. Най-сетне! От половин час викам. Окрещях квартала, само ти не ме чу.

ВЕРА. Чакай бе, момиче, тъкмо...

Хулия. Оставила съм ти всичко в кухнята. Днес не му давай мляко, че снощи малко повърна. За теб има макарони в микровълновата. В хладилника има „Кока-Кола“, ако ти се пие. Всичко ли си взех? Да. (*Отива при Ели.*) Дай, мама, да те гушна. Мечешка прегръдка искам! (*Прегръща Ели. Наглася му дрехите.*) Умната, ей. Да слушаш Вера. (*Към Вера.*) Моля те, недей да пушиш вътре, става ли? Зле му действа.

И излиза.

ВЕРА. До-о-бре.

Вера поглежда Ели. Погледът ѝ не е много мил. Ели я гледа с абсолютна невинност. Вера отклонява очи. Вади от джоба си омачкана найлонова торбичка. От нея измъква фас и го запалва. Дръпва дълго и бавно издишва дима. Сяда на един стол и се заглежда нанякъде.

ЕЛИ (*към публиката*). Това е съседката. (*Вера излиза. Появява се Хулия, записана в шетане.*) Вера живее на нашия етаж, точно отсреща, апартамент Б. Обаче почти през цялото време е у нас.

ВЕРА (*влиза*). Може ли да вляза?

ХУЛИЯ. Щом си влязла, значи може!

ВЕРА. Извинявай. Не исках да преча.

ХУЛИЯ. Стига бе, жена. Закачам се. Кафенце? Котлонът е още горещ.

ВЕРА. Не, не. Ако ти вече си пила, аз не... Няма да правиш специално за мен.

ХУЛИЯ. Ще пия още едно с тебе, какво толкова. Хайде сядай. Бисквитки?

ВЕРА. Щом има, не отказвам.

ЕЛИ. Нашата врата е отключена по цял ден.

ВЕРА (*влиза*). Добър ден! Да ти се намира едно яйце в повече?

ХУЛИЯ. Вчера замина последното. Тая седмица дори не успях да припаря до супера.

ВЕРА. Ако искаш да ти напазувам, само кажи и отивам, нали знаеш.

ХУЛИЯ. Слушай, после ще ти дам пари да ми вземеш дванайсет – и ще си ги разделим.

ВЕРА. Ти пък, на мен едно ми е достатъчно.

ХУЛИЯ. Нищо, душо, нека има, от повече не боли. Малко супа искаш ли да ти отсипя?

ВЕРА. Чудесно, тъкмо ще вечерям с нея.

ХУЛИЯ. Чакай да ти сложа в една тенджерка.

ВЕРА (*влиза*). Милая моя!

ЕЛИ (*към публиката*). Понякога Вера нарича майка ми така.

ВЕРА. Имаш ли нещо против да си измия косата у вас? Свърши ми газовата бутилка, а тези дни времето не е за студени душеве.

ХУЛИЯ. Заповядай. Ей сега ще ти дам кърпа.

ВЕРА (*влиза*). Прощавай, че толкова късно, Хулия, но спешно трябва да се обадя по телефона...

ХУЛИЯ. Вера, почти не ми остават минути. Хайде да е бързичко, моля те.

ВЕРА (*влиза*). Хулия, знаеш, че не обичам да се натрапвам, обаче... Да ти се намират пет евро?

ХУЛИЯ. Ако е за цигари, няма да стане, Вера, нали говорихме.

ВЕРА. Не, не... просто... за кибрит и свещи.

ХУЛИЯ. Пак ли ти спряха тока?

ВЕРА. Още не, но предпочитам да спестя отрано, разбираш ли? Пък и вечер на свещи е по-уютно някак си... не се виждат напуканите стени и счупените плочки. Грозотата не се вижда. Абе, какво да се лъжем, нищо не се вижда. То понякога така е най-добре.

(*Смее се.*) Още не са ми превели последния хонорар... знаеш как е.

ХУЛИЯ. Да, знам.

ВЕРА. Ако не побързат, ще се наложи пак да врънкам племенника ми за заем, иначе не мога да си платя сметките.

ХУЛИЯ. Ще ти дам пет. Ти само ми ги върни веднага щом се видиш с пари, моля те.

ВЕРА. Милая моя, без теб съм за никъде, честно.

ВЕРА (*влиза*). Хулия...

ХУЛИЯ (*отвън*). Ела, ела. Помогни ми, моля те. (*Едва повдига Ели.*) Хвани го от оная страна. Помогни ми да го настаним в количката.

*Вера ѝ помага да го пренесат и двете разполагат Ели в стола му на колела¹.
Хулия се хваща за кръста, лицето ѝ се сгърчва от болка.*

ВЕРА. Кръстът ли?

ХУЛИЯ. Ще ме довърши! Направо съм... Вече не мога да го нося, Вера. Нямам сили.

ВЕРА. Пак ли имаш болки?

ХУЛИЯ. Лекарят каза „никакво физическо усилие“. Къде го дават това усилието да е „никакво“?

ВЕРА. Е, да...

ХУЛИЯ. Пристигам на работа смазана и излизам на четири крака. Не знам какво да правя вече.

ВЕРА. Операция. Сто пъти ти казаха. Няма как иначе.

ХУЛИЯ. Не мога, Вера. Абсурд.

ВЕРА. Само дето не ти остава друг изход.

ХУЛИЯ. А как да стане? За кога да се излежавам? Ели зависи от мен, от ръцете ми.

ВЕРА. Точно заради това! Виж се само, виж докъде си се докарала, момиче. Какво искаш – и ти да седнеш в количка? И после какво?

ХУЛИЯ. Не, миличка, и дума не може да става. За нищо на света не бива да излизам от обращение. Знаеш, говорили сме. От такава операция човек не се възстановява за ден-два – много по-дълго е.

ВЕРА. Аз съм насреща. Ще ти помагам с каквото трябва.

ХУЛИЯ. Вера, да си с него всеки ден от сутрин до вечер, че и през нощта, не е същото като за няколко часа, колкото да го нагледаш, да му дадеш лекарствата или нещо за хапване. Сума други работи има за вършене. Той се нуждае от мен постоянно. И аз не мога да го лиша от себе си, не мога да го оставя сам. (*Тишина.*). Да не говорим, че в момента няма начин да си взема болични. Здравно съкращават персонала и шефът ме е предупредил да внимавам и да не искам отпусък, понеже ти вдигат мерника за едното нищо.

ВЕРА. Е, не! Не могат да те уволнят, защото си се разболяла. Още повече като вземат предвид в какво положение се намираш. Длъжни са да проявят разбиране.

ХУЛИЯ. Да, да. По принцип всички всичко разбират. Но като опре ножът о кокала, си гледат интереса. Знам как се действа в такива случаи. Ако се налага да освободят част от хората, все им е тая в какво положение се намираш. Изхвърчаш – и пито-платено. Това обаче не бива да се случва по никой начин. Не дай си боже. В момента с работата е просто ужас. През ум не ми минава да отсъствам.

ВЕРА. Не, за работата е ясно. Аз ли не знам как е? От ден на ден е все по-зле с поръчките.

ХУЛИЯ. Да ти кажа, главата ми не го побира, Вера. Аз, дето друго не умея, освен да се гърбя като магаре, добре... но човек като тебе – умен, учил...

ВЕРА. Преди трийсет години тук нямаше друг преводач от руски. Всичко, което се публикуваше, минаваше през ей тези ръце. А сега явно са се нароили. Пенкелер до пенкелера. Всичко могат, всичко знаят. Но как само правят нещата! Нищо не познават в дълбочина. Понятие си нямат какво се крие под повърхността. Аз познавах лично почти всички поети, които съм превеждала, и всичките прозаисти. Колко нощи сме пили, пушили и приказвали с тях до зори – как да не знам какво се крие под всяка от думите им? Думите имат душа, а аз съм душевед. Сега идва някой младеж, хваща някоя книга и

¹ Словосъчетанието „инвалидна количка“ е остаряло и нередно спрямо хората със затруднено движение в общност, в чийто език „валиден“ означава „годен, способен, който важи, в сила е, има значение“. На испански (както и на английски) се използва „стол на колела“, което е добър вариант. В превода държа да се употребява той или просто „количка“. – Б. пр.

хоп-хоп, за ден-два я е приключил. А на издателствата това им дай – най-голямото избичено количество страници възможно най-бързо. На компютър, разбира се! Да, но така се пропуска душата; онова, което откриваш само ако се потопиш в скритото под думите. А дотам за ден-два не се стига. Но такъв е животът, милая моя. Така е устроен светът... Слава богу, че от време на време ме викат в съда да превеждам на някой престъпник. Ако съм вярвала, че от тълкуване на поети ще стигна до тълкуване на бандити! И пак добре, да ти кажа! Пак добре! Защото сама виждаш как печеля от преводите. Сега пак ще трябва да звъня на племенника да му искам заем. Някой ден ще ме прати по дяволите.

Хулия. Няма, ще видиш.

ВЕРА. Не съм толкова сигурна. Ако не ми затвори телефона, то ще е само заради паметта на сестра ми. Или... не знам. Този живот... И цигари спрях да си купувам. Виж докъде стигнах. *(Показва ѝ пластмасова цигара от тези, които се продават в аптеката за отказване от пушенето.)*

Хулия. Супер, Вера! Тъкмо ще ги спреш най-сетне. Всяко зло – за добро. Винаги има по нещо добро.

ВЕРА. Щом казваш... Слушай, дай да се чуя с племенника, да видя ще може ли да ми прати малко пари.

Хулия. Само бързичко, Вера, става ли?

ВЕРА. Не се притеснявай. Ще му пратя есемес, за да ми звънне той.

Хулия. Напоследък много си мисля. За всичко, което става. Искам пак да извеждам Ели на чист въздух, да се разхождаме. Но то и преди беше сложно, а сега стана направо невъзможно. Вече не ми стигат силите да го свалям „на мускули“ по стълбите с все количката. И откакто спряха да го вземат от дневния център, той просто не излиза от къщи. Ако обаче си направим една рампа... нали се сещаш... на много места има... И пред клубчето има. Тогава ще можем да слизаме поне до долу, до градинката пред блока, за да погледа как си играят децата... да го напече малко слънчицето. Уж нищо и никакво, а ще ни промени живота. Чудя се, мая се и все повече ми се струва, че е просто задължително... Трябва да си измолим една рампа отнякъде.

ВЕРА. Надали ще е толкова просто, колкото си го представяш.

Хулия. Защо да не е? Трябва да има как да се организира. Почти всички нови сгради се строят директно с рампи.

ВЕРА. Не и в нашия квартал.

Хулия. Значи трябва отнякъде да се започне. Детето ми не е виновно за нищо, та да го държа тук като затворник. Има право да излиза като всички останали. Не виждам какъв е проблемът.

ВЕРА. И от кого смяташ да измолиш рампа?

Хулия. Още не знам. Ще питам. Ще ида до някоя служба, до общината. Нямам представа как да стане, но като си наумя нещо... знаеш. Всеки с нуждите си. В момента моята най-спешна нужда е да извеждам сина си да глътне въздух и да погледа нещо различно от малкото, което се вижда през прозореца. Не мога да му дам много повече. Нищо нямам. Освен инат да разбутам едно-друго. И той това ще го получи. Ще го получи и още как. *(Вади мобилния си телефон и го подава на Вера.)* Ето... звънни. Пък аз ще сваря кафе.

Ели *(към публиката)*. Кварталът ни е разделен на зони, като блоковете във всяка от тях са в различен цвят. Нашият е от жълтите. Тук така се разбираме. „Ти къде живееш?“ „В жълтите.“ Суперът е „в червените“. Училището е „в сивите“, точно до клубчето. Когато децата излязат в междучасие, връвата им стига до нас. Зад „жълтите“ минава единственият автобус, който идва дотук. С него именно майка отива всеки ден на работа, с него се и връща. Винаги го чувам, щом пристигне на спирката. Тя слиза,

тръгва наляво, минава направо през градинката и тръгва по уличката вдясно до номер 23. Влиза в тесния вход и се качва по деветте стъпала, по които се стига до вратата на жилището ни. Търка подметки в изтривалката отпред, за да се отърси донякъде и от умората, след което прекрочва прага с ей такава усмивка.
Хулия. Мамин златен! Как си, пиле? Дай да те гушна, дай.

Хулия прегръща Ели. Обсипва го с целувки. Гледа го внимателно и му пригласява косата, дрехите...

Ели. Майка ми работи в хладилните камери на един склад. Студът се е просмукал до мозъка на костите ѝ, но ръцете ѝ са топли, грапави и силни.

Хулия се освобождава от чантата си, от обувките и докато се преоблича в удобни домашни дрехи, не спира да бърбори на Ели за цяло и за нецяло.

Ели. Говори ли, говори. Задължително ми разправя всичко, което е направила; всичко, което е видяла. Нищо не пропуска, а аз я слушам и гледам как отшумява денят. *(Пауза.)* Ден след ден. *(Пауза.)* Как се стъмнява. *(Пауза.)* И как отново се съмва.

Хулия. Днес ще те оставя за малко с Вера, бива ли? Имам куп задачи за отмятане. Гуш? *(Взема мобилния си телефон и набира. Чака.)*

Ели. Майка ми е решила да се пребори с деветте стъпала, които ме разделят от света.

Хулия. Добър ден, аз... О... *(Лицето ѝ издава неудоволствие. Попаднала е на автоматичен отговор.)* Едно! *(Изчаква досадена.)* Да! *(Пръхти. Слуша.)* Три! *(Чака.)* Ееегааас... Не мога да повярвам! *(Търка лицето си с длан, без да отлепя ухо от телефона.)* Е, да, да, как не... „В момента всичките ни линии са заети“...

Ели *(в ролята на ТЕЛЕФОННАТА ОПЕРАТОРКА)*. Изчакайте, ако обичате. Наш оператор ще приеме обаждането ви възможно най-скоро. Много благодарим. *(Свирука мелодия от онези, които се пускат, за да запълнят времето за чакане на линия. Хулия е на път да се предаде.)* Министерство на труда и социалната политика, слушам ви.

Хулия. Ало, добър ден. Вижте, исках да попи-

Ели. Момент... момент така, моля. Не затваряйте. *(Отново засвирва музиката за изчакване.)*

Хулия. Не, стига де! *(Чака.)* Ехо! Там ли сте, или...? Вижте, звъня вече от-²

Ели. Министерство на труда и социалната политика, добър ден. Извинете за забавянето.

Хулия. Добре. Вижте, исках да попитам за възможностите да обновим част от входа в блока, в който живея...

Ели. Въпросът ви от строително-ремонтен характер ли е?

Хулия. Не точно, извинете...

Ели. Искате да получите информация за реновиране на обща част на жилищна сграда, така ли?

Хулия. Момент... всъщност става въпрос за сина ми... Да може да излиза от входа и да се качва обратно. В количка.

Ели. Значи достъпна жилищна среда. Имате предвид преустройство с цел отстраняване на архитектурни препятствия.

Хулия. Да... така излиза.

² Всеки път, когато репликата завършва с дефис, ще рече, че следващата реплика я прекъсва или самият персонаж оставя нещо недоизговорено, като рязко замлъква. – Б. пр.

Ели. На нашата страница в интернет ще намерите пълната информация за необходимите стъпки, които трябва да се предприемат за целта, както и за изискванията за евентуален проект за структурни промени в сградата. Пак оттам можете да свалите нужните бланки.

Хулия. Да, ще вляза да разгледам... Но не бихте ли могли все пак малко да ми обясните.

Ели. Нали ви казвам: всичко, което ви трябва, е качено на нашата страница.

Хулия. Разбирам... просто нямам компютър вкъщи. Затова ако не въз-

Ели. В такъв случай заповядайте в някое от нашите подразделения и там ще ви осведомят за всичко, което желаете да знаете.

Хулия. А... добре... тоест... Да отида в което и да е подразделение и-

Ели. Първо трябва да си запишете час за консултация, после да се явите в избрания офис в съответния ден.

Хулия. Добре. А какво трябва да направя, за да си запиша час за консултация?

Ели. Час за консултация може да се запише на нашата страница в интернет или по телефона.

Хулия. А вас мога ли да помоля да ме запишете?

Ели. Да. Можете да заявите час през оператор или през нашата страница в интернет.

Хулия. В такъв случай бихте ли били така добра да ми дадете час за консултация вие?

Много ще съм ви задължена, защото, както споменах, нямам компютър.

Ели. Изчакайте, ако обичате. *(Свирука.)*

Хулия клати глава. Търка чело с пръсти.

Ели. Трети април...

Хулия. Моля?

Ели. На трети април в 10:45 часа удобно ли ви е?

Хулия. Но това е след два месеца!

Ели. До трети април нямам друг свободен час.

Хулия. Но аз искам... Вижте, въпросът не търпи отлагане...

Ели. Можете да следите нашата страница – случва се някоя консултация да се отмени и съответният час се отразява като свободен.

Хулия. Така по-бързо ли става?

Ели. Понякога...

Хулия. Ясно. Дайте ми часа за трети април, а аз-

Ели. Този час е вече зает. Не го потвърдихме и междувременно някой го е запазил. Сега мога да ви предложа пети април в 13:05.

Хулия *(дълбоко си поема въздух)*. Вземам го. *(Натиска със сила копчето за прекъсване на връзката. Излиза.)*

РАМОН *(надниква през вратата)*. Хулия?

Ели *(към публиката)*. Ето го и Рамон.

Влиза Вера. Рамон я вижда.

РАМОН. Хулия няма ли я?

ВЕРА. Излезе. Нещо по работа. Влизай.

Ели. Той живее на горния етаж. Често се отбива у нас. Винаги ми се усмихва.

РАМОН. А, не, не. Аз просто исках да ѝ дам... *(Показва няколко писма.)* Пуснали са ги в моята кутия.

ВЕРА. Я да видя.

РАМОН (*подава ѝ писмата*). Нещо са се объркали, защото адресът ѝ си е наред.

ВЕРА. Ще ѝ ги дам, като се върне.

РАМОН. Дали скоро ще си дойде, знаеш ли?

Вера свива рамене.

ЕЛИ. Веднъж ми подари тениска на „Барса“.

РАМОН (*към Ели*). Ей ти, образ ненагледен! (*Отива до него и го погъделичкава по корема. Ели реагира. Рамон се смее.*) Чакай да ти покажа нещо яко. Ще ти хареса, ще видиш.

Рамон вади от джоба на ризата телефона си, търси някакво видео и го пуска на Ели.

ВЕРА. Нищо не схваща. Горкото. Няма смисъл да...

Рамон ѝ хвърля убийствен поглед. Застава до момчето, за да гледа и той видеото. Смее се. Поглежда Ели, за да види впечатлението му. Вера любопитно се доближава изотзад, за да хвърли и тя едно око на онова, което гледат. Прави презрителна гримаса и се отдръпва.

ВЕРА. Хулия каза ли ти, че иска да прави ремонт?

РАМОН. Ремонт... тук ли?

ВЕРА. Във входа. Искане да се сложи рампа. (*Посочва с глава към Ели.*)

РАМОН. А-а!

ВЕРА. Казах ѝ, че трябва много добре да се информира, че не е играчка работа...

РАМОН (*гледа телефона си замислено*). Е, да, така е... разбира се... Трябва добре да се претегли.

ВЕРА. Мен ако питаш, подобно нещо ще докара цяла камара проблеми. Но какво да се прави... Коя съм аз, че да се меся.

РАМОН. Но тя... Хулия започнала ли е вече да...? Доколкото ми е известно, трябва да се иска разрешително от общината... Да дойдат да направят технически оглед, предполагам. Не може да се насрочи от днес за утре.

ВЕРА. Тя звъни телефони, попълва формуляри. Знам само това, което ми казва между другото. Всеки ден носи по един наръч бумажки, разпечатани на компютъра в клубчето.

РАМОН. Аха.

ВЕРА. Просто исках да ти кажа, в случай че още не си разбрал.

РАМОН. Ами...

ВЕРА. Явно не знаеше.

РАМОН. От доста време не сме се засичали с нея.

ВЕРА. Навила си го е на пръста и край. Аз ѝ казвам, че най-доброто, което може да направи, е да се оперира. А не да се трепе за някакво безумие, което-

РАМОН. Пак ли я боли гърбът?

ВЕРА. Тя едвам се движи, Рамон. Жестоки болки. През цялото време. Ама не ѝ увира главата... (*Почуква се с кокалчета по главата.*)

РАМОН. Значи пак ще намина, за да я видя как е. И да си поговорим. (*Към Ели.*) Чао, приятелче. (*Погалва го по главата.*) Искаш ли утре пак да се отбия, а? Искаш ли да ти дойда на гости и утре?

ВЕРА. Все му е тая на малкия. Губиш си времето...

Рамон не ѝ обръща внимание. Излиза.

Ели (*към публиката*). Когато Рамон се прибира вкъщи, първо поздравява жена си.

Винаги го чувам.

РАМОН. Как си днес, злато?

Ели. Чувам го, нищо че говори съвсем тихичко, понеже тя не понася шума. Болна е, и то отдавна, така разправят. Често я чувам да плаче. Тогава Рамон не знае какво да прави и нервно крачи насам-натам. Чувам и когато го навиква. (*Към Рамон, в ролята на ЖЕНА МУ.*) Вониш на тютюн! Знаеш колко ми е противно!

РАМОН. Не пуша вътре, само на балкона.

Ели. Все ми е едно! Гади ми се! Скрый ги тези цигари и вземи се измий.

Ели. Пил ли си?

РАМОН. Една бира след работа.

Ели. И защо се наливаш? Какво ти коства след работа да се прибереш вкъщи?... Напук ли ми правиш?

РАМОН. Недей така, злато. Нищо не е станало.

Ели. Не ми е добре!

РАМОН. Дремни поне малко.

Ели. Рамон, сериозно, слез и кажи на майката на малоумното момче от долния етаж да млъкне за малко, че ще ми се пръсне главата от нейното кикотене.

Тишина.

Ели (*към публиката*). Понякога нощем чувам Рамон да пее на балкона. Гласът му стига до мен през прозореца, когато съм вече в леглото, през тъмнината. Заспивам с песните му.

Рамон пее.

Ели (*към Рамон с гласа на жена му*). Няма ли да млъкнеш най-сетне?

Рамон моментално спира да пее. Поема си дъх дълбоко и бавно. Главата му клюмва на гърдите. Остава така, в тишина.

Хулия влачи пазарска количка по улицата, носи и няколко торби от супер. Засичат се с Рамон.

РАМОН. Я чакай, чакай... Дай да ти помогна де!

ХУЛИЯ. Благодаря. Не знам как винаги успявам да се натоваря така.

РАМОН. Ти казвай, когато имаш нужда. Защо да се трепеш сама? Аз за какво съм? Я виж. (*Показва ѝ ръката си и шеговито се потупва по бицепса.*)

ХУЛИЯ. Уха, кремък!

Двамата се засмиват. Рамон мята количката на рамо с едната ръка, а с другата грабва торбите. Крачат заедно.

Хулия. Как е жена ти?

РАМОН. Както винаги. (*Поглежда я. Хулия му се усмихва.*) Завчера... Вера каза ли ти? Дойдох да ти донеса едни писма, които пощальонът е пуснал в моята кутия.

Хулия. Да, тя ми ги даде. Благодаря.

РАМОН. Адресът си е точен. Не знам защо....

Хулия. Мистерия! (*Смее се.*)

РАМОН. Аз се отбих да видя Ели. Дано да нямаш нищо против.

Хулия. Ти пък, Рамон! На него му е много приятно. Страшно се радва, като те види.

РАМОН. И аз така. И аз...

Двамата се усмихват.

РАМОН. Вера каза, че искаш да се направи рампа във входа.

Хулия. Да, трябва да си поговорим, да ти разправя. Опитах да се осведомя как става.

Много бланки за попълване са, много писане. Тепърва трябва да ми го дообяснят и ще го задвижа лека-полека, като се видя с малко свободно време.

РАМОН. Аха...

Хулия. Знаеш ли какво открих? Че има финансиране по една програма. И може да излезе доста евтино.

РАМОН. А знаеш ли кога...?

Хулия. Още не. Но пък... това рано или късно бездруго трябваше да го направим, нали?

Не само за Ели, имам предвид... За всички от блока. Необходимо е.

РАМОН (*кима замислено*). Трябва всички да... Да, то се знае... Разбирам... Само се боя, че ни заварва неподготвени.

Хулия. Ами...

РАМОН. Мисълта ми е, че... Досега на никого не му беше идвала на ум тази идея.

Хулия. Е то така... Но според мен е необходимо.

РАМОН. Права си, права си....

Хулия. Не само за моето дете.

РАМОН. Да, да... Абсолютно...

Влизат в квартирата на Хулия.

Хулия (*весела, към Ели*). Дойдох си! (*Дава път на Рамон, който оставя покупките в едия ъгъл.*) Я виж кой е дошъл да ти каже „здрости“!

РАМОН. Как е царят на тази къща? Здравей, приятелче!

Рамон се приближава и погалва Ели по главата. Усмихва му се. Хулия гледа с удоволствие колко ласкаво се държи Рамон със сина ѝ.

Хулия. Той трябва да излиза навън, Рамон. Отдавна не го е напицало слънцето. А аз вече не мога да го вдигам. Много порасна.

РАМОН (*към Ели, навежда се пред него*). Леле-леле, кой е станал цял великан?

Хулия. Доскоро се оправях. Но сега... всеки път, като тръгна да го местя от леглото в количката... свитки ми изскачат от очите, Рамон. Не мога повече. Разказа ми се играта.

(*Пауза. Рамон я гледа и кимва.*) Ужасно се нуждая от тази рампа. Заради тези девет стъпала във входа синът ми вехне тук, вътре. Трябва да намерим някакво решение.

Рамон се замисля. Поглежда Ели, усмихва му се. Нежно го погалва по лицето. В отговор Ели погалва с изкривената си ръка лицето на Рамон. Той се смее. Поглежда Хулия.

РАМОН. Толкова е... *(Не завършва изречението си, за да обърне поглед към Ели и да му се усмихне. Изправя се.)* Ще говоря със съседите и ще направим общо събрание, за да обсъдим рампата.

Хулия силно го стисва за ръката, гледа го с благодарност. Рамон се мъчи да прикрие смущението си.

Хулия. Няма ли да пийнеш нещо? Не се сетих да ти предложа. Кафе? Безалкохолно?
Бира нямам.

РАМОН. Не... Не, мерси, няма нужда. Трябва да...

Прави знак с глава към горния етаж. Хулия кимва. Рамон хвърля последен поглед към Ели и излиза. Хулия отива при сина си. Целува го по челото и му казва нещо много отблизо, много тихичко.

БИТКАТА

ЕЛИ (*към публиката*). За едни хора нещата са винаги лесни. За други сякаш никога не са.
ВЕРА. Значи е доста по-сложно, отколкото си го представяхме.

РАМОН. Боя се, че да.

ХУЛИЯ. Но как е възможно?

ЕЛИ. На нас тук винаги ни се пада най-трудното.

ХУЛИЯ. Не разбирам, да ви кажа. Не разбирам какъв е проблемът.

ЕЛИ (*в ролята на ИНЖЕНЕРА*). Проблемът е в конструктивните особености на заданието, госпожо.

РАМОН. Въобще ли не може да се направи?

ХУЛИЯ. Все трябва да има начин. Боже мили, та това са девет нищо и никакви стъпала. И говорим за рампа, в крайна сметка, не за Айфеловата кула.

ЕЛИ. Вижте, госпожо, не е толкова просто, колкото изглежда. Има си норматива за изграждането на достъпна среда.

ХУЛИЯ. Е, и...?

ЕЛИ. Ами нормативата трябва да се спазва, разбирате ли? Във вашия случай няма достатъчно място, за да се построи рампа, която да отговаря на изискуемия минимум. Стъпалата са прекалено много и наклонът, който ще се получи, е доста над допустимия. Тоест рампата няма да е годна за безопасна употреба.

ХУЛИЯ. Но все нещо може да се направи, нали?

ЕЛИ. Може. Рампата да се изгради на два къси отрязъка с площадка по средата.

ВЕРА. Тоест стават две рампи.

ЕЛИ. Точно така.

ХУЛИЯ. Ами... нека бъдат две рампи тогава.

ЕЛИ. Нека. Но за да има достатъчно свободно пространство за експлоатацията на две рампи и то да съответства на нормативата, ще трябва да се прекрои цялото стълбище, което неизбежно ще доведе до промяна и в разположението на входната врата на блока.

РАМОН. И колко би струвало всичко?

ЕЛИ. Сериозно преустройство като това, за което ви казвам...

РАМОН. Горещо-долу.

ЕЛИ. Цената доста набъбва.

РАМОН. Аха.

ХУЛИЯ. Обаче има безвъзмездни помощи. Аз разпитах, осведомих се. Започнала съм постъпки...

ЕЛИ. При всички положения – дано сте наясно, – помощите не покриват напълно разноските.

РАМОН. О, така ли?

ВЕРА. Казах ти аз, че тази идея ще ни изяде главите...

ХУЛИЯ. Ние ще се погрижим за останалото. Важното е да започнем.

ЕЛИ. В такъв случай аз сега ще трябва да изготвя становище и да уточня техническите параметри на желанния ремонт. Всички елементи ще трябва щателно да се оценят и... сами знаете как е... няма да е бързо.

ХУЛИЯ. И колко могат да ни забавят тези оценки?

ЕЛИ. Въоръжете се с търпение.

ХУЛИЯ. Търпение да искате от мен. Всеки ден пътувам по час и половина в едната посока, за да стигна до работа. На разстояние, което с метро щях да вземам за двамадесет минути. Като ни свърши газта, дни наред се къпем със студена вода, докато доставчикът не се нахрани да мине да ни зареди. Тук всичко пристига с чудовищно

закъснение. И трябва да чакам за абсолютно всичко, което искам. Нищо няма да ми стане от ден-два отгоре.

ЕЛИ. Няма да са ден-два, госпожо. Трябва да се оформи цялата документация... а и не е само това.

ВЕРА. Много ясно... винаги има още нещо.

ЕЛИ. Първо на първо, за да може изобщо да започне процесът, трябва да се получи съгласие от всички собственици на жилища в блока, които ще поемат разходите по ремонта.

ХУЛИЯ. Разбира се.

ЕЛИ. Предполагам, че вече сте го уредили.

РАМОН. Всъщност... тепърва ще обсъждаме...

ЕЛИ. Е, това е първата крачка.

РАМОН. Да.

ЕЛИ. Трябва да представите документ, подписан от председателя на домсъвета – от вас, ако правилно разбирам.

РАМОН. Точно така, господине.

ЕЛИ. Кое, разбира се, не е всичко.

ВЕРА. Их, каква изненада!

ЕЛИ. Трябва да се представи оценка за изпълнимостта на проекта, изработена от архитекти.

ХУЛИЯ. Колко ще отнеме? / РАМОН. Колко ще струва?

ЕЛИ. Не е бързо. Не е евтино.

Хулия изпръхтява. Забива поглед в пода. Рамон слага длан върху рамото ѝ в непохватен опит да я успокои.

ВЕРА. А... не съществува ли случайно вариант, който да е бърз и евтин?

ЕЛИ. Е, да.

Хулия и Рамон го поглеждат с нова надежда.

ЕЛИ. Да се откажете. (*Към публиката, отново като Ели.*) Напоследък майка ми почти не спи. Върти се в леглото с часове и накрая става. Обикаля из къщи, като много внимава да не ме събуди. Пие вода. Сяда на стола в кухнята или се взира през прозореца в нощния мрак. И рано или късно се хваща да препрочете всички документи, които е събрала през последните дни, сякаш някъде из тях внезапно може да открие важен детайл, който е пропуснала; сякаш очаква да разгадае някой енигматичен пасаж, който изведнъж ще реши всичко в наша полза. Но нищо не намира и не разгадава. После, когато започне да се разсънва, се връща в леглото, за да поспи още малко, преди да подемe ежедневната битка. Всичко е битка, а най-страшното сражение идва, когато най-сетне познаеш лицето на врага си.

РАМОН. Знам, че е късно, но само по това време можехме да се съберем повечко хора. Съобщил съм на всички поотделно какво иска Хулия и съм сигурен, че разбирате защо трябваше да се видим час по-скоро. Някои от вас изразиха притеснение от идеята за ремонт в сградата и от всичко, до което ще доведе той, обаче... ами всъщност Хулия най-добре ще ви обясни как стоят нещата и какво трябва да се предприеме, понеже тя ходи... е, ще чуете...

ХУЛИЯ. Така. Както знаете, синът ми Елиас има увреждане и не може да се придвижва другояче освен на колела и с помощник. До неотдавна успявах сама да се справям с

деветте стъпала във входа и да го извеждам навън. Стотици пъти сте ме виждали да го свалям и да го качвам с количката. Някои от вас са ми помагали и ще се съгласят, че е сложно, нали? Работата е там, че напоследък не ми стигат силите. И единственото възможно решение занапред е да направим рампа.

Ели (*в ролята на СЪСЕДИТЕ*). Да, но доколкото разбирам, ще трябва повече от една.

Хулия (*поглежда Вера, която отклонява поглед към пода*). Точно така. Правилно сте разбрали. Заради допустимия наклон и необходимото свободно пространство по средата. Тъй като не-

Ели. Големи главоболия ще ни докара тая работа, помнете ми думите.

Хулия. Казаха ми... казаха ни, че ще се наложат известни промени във входа. Вратата например, защото-

Ели. Какво-о? Не-е. Защо ще се пипа вратата, кой каза, че трябва?

РАМОН. Експерт, разбира се.

Ели. Абе какъв експерт. Трябва да се внимава с тези хора, само гледат как да те прецакат. Искаш едно, а ти пробутват друго. Дай ми торба цимент и три рампи ще ти направя. Няма нужда да ни разбутват цялата сграда.

Хулия. Вижте, инженерите сигурно разбират малко повече от нас, когато става въпрос за такива промени.

РАМОН. Плюс другото има норматива, спрямо която трябва да сме изрядни.

Ели. Значи да разбием целия вход, за да ви угодим, така ли? Да обърнем всичко нагоре с краката?

Хулия. Не, не, не. Обясниха ни всичко много добре. (*Поглежда Рамон.*) Нали?

Чертежите са у мен, становищата. Работата е много само на пръв поглед, но всъщност-

РАМОН. Ще се получи много добре.

Хулия. Да.

РАМОН. Много добре.

Ели. Тая история няма да стане за месец или два, ако искате да знаете. Тука ще се задръсти с боклуци, прах и шум за поне половин година. Жена ти какво ще, каже, а, Рамон, тя нали не е по данданиите?

РАМОН. Ами... Не знам...

Хулия. Вижте, събрала съм всички документи, необходими, за да кандидатстваме за финансиране. Сума нещо е, гледайте. Много бланки и много информация, която лека-полека събрах и разучих. Но вече съм почти готова. (*Показва един лист.*) Ето го заявлението, което ще подам, за да ни покрият ремонта. Сега остава само да дадете съгласието си и Рамон, като председател на домсъвета, да се разпише под него. В мига, в който го получа, ще мога да окомплектовам документите, да ги внеса в министерството и да повикам строителите.

Ели. Не е ли най-добре първо да изчакаме да ни отпуснат парите? С помощите никога не се знае...

Хулия. Ами не... За да получим пари по тази програма, трябва да сме започнали работа.

Ели. Един вид, ако стане така, че не ги получим, ремонта ще се наложи да си го добутаме до края сами, така ли?

РАМОН. Да. По принцип... Така е замислено, да.

Ели. Какво да ви кажа, на мене ми се струва доста рисковано.

Хулия. Но няма никаква причина да не ни финансират. Отговаряме на всички изисквания.

Ели. Гаранция обаче няма.

Хулия. Е, все пак-

Ели. Едва ли някой от присъстващите тук е в състояние да плати своята част от реалната цена за такъв ремонт. Но ти това го знаеш.

Хулия. Да, естествено, знам и разбирам. Обаче-

ВЕРА. При всички положения ще плащаме.

Хулия поглежда Вера с изненада. Тишина.

ЕЛИ. Как така при всички положения? Нали финансирането ни било в кърпа вързано?
РАМОН. То покрива само част от разходите.

ХУЛИЯ. Останалото трябва да го вложат живеещите в блока.

ЕЛИ. Оттам да беше почнала. Защо не каза от самото начало? Нямахме да се събираме тука за оня, дето духа.

ХУЛИЯ. Не, момент. Хайде да го обсъдим. В наредбата ясно е дадено, че-

ЕЛИ. Не е честно просто.

ХУЛИЯ. Кое?

ЕЛИ. Всички да плащаме за един.

ХУЛИЯ. Става дума за преустройство на обща част. А общите части са ангажимент на всички ни.

ЕЛИ. Не, става дума за нещо, което искаш ти.

ХУЛИЯ. Добре, така е. Но аз не искам да ми оправите хола. Входът е на всички, затова и-

ЕЛИ. Забравя да плащаме от джоба си! Как ще стане това? Аз например нямам пукната пара.

РАМОН. Няма да е всичко наведнъж. От нас се иска да покрием част от разноските по рампата от фонд „Ремонт и обновяване“. Ще разхвърляме харча по входните такси на всички за определен период от време – и готово.

ЕЛИ. Рамон, аз съм до гушата в дългове. Ако ми вдигнеш и входната такса, ще ме закопаеш.

РАМОН. Хайде да направим едно задружно усилие. Знаем, че-

ЕЛИ. И на колко ще се вдигне таксата? А на бас, че поне двойно.

РАМОН. Не знам още. Аз...

ЕЛИ. Абсурд! Изобщо не смятам да хвърлям пари за нещо, от което няма никаква нужда.

ХУЛИЯ. Разбира се, че има!

ЕЛИ. Има за тебе.

ХУЛИЯ. Но рампата ще е за всички! Всички се качваме по тези стълби. Утре можеш ти да се окажеш в количка.

ЕЛИ. Ако се окажа, ще гледам да се оправя както мога. И няма да карам всичко живо да се бърка за нещо, което си е мой проблем. Ти си тази, на която ѝ трябва рампа, не аз.

ХУЛИЯ. Да ти припомня ли, че и аз се „бръкнах“, когато новият парапет на четвъртия етаж се счупи и сложихме нов? Аз съм на партера, мен тази повреда как ме засягаше?

ЕЛИ. Аз лично не съм против рампата. Но смятам, че е редно ти да покриеш разходите,
Хулия.

ХУЛИЯ. Знаеш, че нямам средства за такова нещо.

ЕЛИ. Всички в блока сме така. А някои са без работа и едвам си плащат сметките.

Откъде-накъде ще ни принуждаваш да плащаме и рампа, по която само твоят син ще излиза навън? Парите от общия фонд са за по-важни неща.

ХУЛИЯ. Тоест синът ми ти се струва маловажен?

ЕЛИ. И колко време, според теб, ще я ползвате тая рампа, я кажи?

ХУЛИЯ. Моля?

ЕЛИ. Знаеш какво имам предвид.

ХУЛИЯ. Не. Не знам какво имаш предвид.

ЕЛИ. Синът ти е болен и... няма да...

ХУЛИЯ. Синът ми не е болен.

Тишина.

РАМОН. Хайде да си помислим малко и тогава да вземем решение. Ще свикам ново събрание след седмица-две-

ЕЛИ. Какво толкова има за мислене? Нещата са повече от ясни.

РАМОН. Аз пък съм сигурен, че ще е от полза да разгледаме предложението на Хулия една идея по-спокойно.

ХУЛИЯ. Не остана време, Рамон. Проектът трябва да се внесе тези дни.

РАМОН. Според мен ще е най-добре първо да ни поотлежи в главите. Сега всички сме... стресирани. Което си е нормално.

ВЕРА. Защо да чакаме? Хулия си го каза. Без да е започнат ремонтът, пари няма да видим.

РАМОН. Просто ми се струва, че не бива да прибързваме...

ЕЛИ. А на мен ми се струва, че е най-добре да гласуваме и точка.

Тишина.

РАМОН. Ами добре. Кой е съгласен да се направи рампа?

Хулия вдига ръка.

ЕЛИ. Не можеш да гласуваш, Хулия. Ти си квартирантка. Апартаментът, в който живееш, е на Рамон, значи и правото на глас е негово. Хайде малко по-

Хулия и Рамон се споглеждат. Рамон ѝ кимва. Хулия сваля ръка. Поглежда Вера, която мълчи с очи, вперени в пода.

РАМОН. Кой не е съгласен?

Вера вдига ръка. Хулия я поглежда изумена.

ЕЛИ (към публиката). Вдига се цяла гора от ръце.

ХУЛИЯ. Това ли беше?

Тишина.

РАМОН. Съжалявам...

Хулия хуква към квартирата си. Трясва папката с документи на масата. Сяда на един стол, скрива лице в шепи. Диша тежко. Вера влиза по петите ѝ.

ВЕРА. То беше ясно, че така ще стане.

ХУЛИЯ. Как?

ВЕРА. Сама знаеш, Хулия... Не разбирам защо се изненадваш.

ХУЛИЯ. Ти какво правиш тук?

ВЕРА. Можеше да се очаква. Никой от нас не е в-

ХУЛИЯ. Ей... върви си! Хайде! Изчезвай! Не знам какво искаш този път, но – вЪн от дома ми веднага!

ВЕРА. Чуй ме, аз не-

ХУЛИЯ. Не, ти ще ме чуеш сега! Не ми се оправдавай с някакви дивотии, защото много добре знаеш, че-

ВЕРА. АЗ НЕ-

Хулия. МНОГО ДОБРЕ ЗНАЕШ... много добре знаеш, че трябваше да застанеш на моя страна.

ВЕРА. Извинявай, Хулия, но тук всички си имаме грижи. Ти отлично знаеш в какво положение се намирам аз например.

Хулия. ОТЛИЧНО! Понеже те хрантутя всеки ден, Вера, нали така? Ти ВСЕКИ БОЖИ ДЕН ядеш на мои разноски. Хем отлично знаеш аз в какво положение се намирам.

ВЕРА. Колко е печално, че ми натякваш за помощта, която сама си ми предлагала.

Толкова е... жалко. Да не говорим, че не е било даром!

Хулия. Напротив. Даром!

ВЕРА. Сериозно ли така смяташ? Че аз съм у вас всеки ден да ти гледам детето, когато тебе те няма. Ако това ти се струва-

Хулия. О, и какво...? С какви права смяташ, че си се сдобила? Ти искаш да идваш тук, все едно-

ВЕРА. АЗ НИЩО НЕ ИСКАМ.

Хулия. ТИ ЛИ НИЩО НЕ ИСКАШ? Я се замисли, ако обичаш?! Та ти един път не си влязла през тази врата, без нещо да искаш!

ВЕРА. Аз не... Това е... Ние... От години живеем врата до врата, Хулия. Години! Знаем си и кътните зъби. Ако някой път съм си позволила да те помоля за услуга-

Хулия. „Някой път“, вика! Услугите се връщат, Вера. За услугата човек се разплаща с услуга ЗАДЪЛЖИТЕЛНО! Аз на теб, ти – на мен. Днес беше твоят ред да се отсрамиш.

ВЕРА. Много съм изненадана... Не съм допускала, че разсъждаваш толкова егоистично. Защото аз никога-

Хулия. Така е! Никога не си ми искала да ти сервирам закуска, обяд, следобедна закуска и вечеря всеки ден. Не си ме карала насила. Правя го, понеже ако не го направя, ще се стопиш пред очите ми от глад. Правя го, понеже, както казваш, от години живеем врата до врата и не мога... сърце не ми дава да оставя познат човек да си легне с празен стомах. Не те храня, защото си ми приятелка или защото си тази, която си. Ти ми идваш всеки ден с физиономия на... Поне веднъж да бях чула едно „благодаря“ от теб! Ама нито веднъж! Каквато си горделива! Бедна и горделива! А къде е тая гордост да ти попречи да се възползваш от другите?

Тишина.

ВЕРА. Хулия...

Хулия. Кофти човек си, Вера. Детето ми те отвращава. А ти дори не можеш да си представиш колко ме боли от твоето отвращение.

ВЕРА. Не е вяр-

Хулия. О, вярно е и още как. Не се опитвай да ме убедиш, че не е, защото го виждам.

Виждам! Дори не ти стиска да го погледнеш в лицето.

ВЕРА. Тогава защо ме караш да стоя с него, когато те няма? Щом толкова те дразни каква съм, както казваш, и как се държа? Защо съм ти-

Хулия. Защото нямам изход! Ако можех... ако имах пари да платя на някого, който ще се отнася с него с малко... хайде не нежност, ама поне уважение, минимум някакъв... аз вече щях да съм го наела този човек.

ВЕРА. Много си жестока, знаеш ли? Не е справедливо да... Разбирам, че си огорчена заради-

Хулия. Не, не съм. Бъркаш. Не съм огорчена. Бясна съм. На всички ви. На света. Защото никой... Ама на теб съм ти най-бясна, Вера. Ти поне беше длъжна да ме подкрепиш. Но не. НЕ! Като те видях да гласуваш „против“, направо полудях. И дори не се поколеба! Първа вдигна ръка.

ВЕРА. А как да се съглася, Хулия? Защо за миг не се поставиш на мое място? Знаеш, че нямам дори... Откъде да извадя пари за ремонт? Не виждаш ли, че-
Хулия. ВСЕ ТАЯ! Все ми е тая откъде ще ги извадиш! Безразлично ми е! Поискай ги от любимия си племенник. Открадни ги, да му се не знае! Свий ги между другото, както между другото всеки път прибираш рестото от покупките ми, като го оставя на масата. О, знам, че го прибираш, знам. Не смей да си отвориш устата да кажеш, че не е така. Знам, че ме крадеш. А ти знаеш, че знам, защото не си тъпа.

Тишина.

ВЕРА. Толкова ниско падна, Хулия. Мислех те за по-добър човек.

Хулия. Добър, лош – не знам и не ме интересува. Само знам, че колкото и ниско да съм паднала ниско, пак съм високо над тебе. И ще направя всичко, което се налага, за детето си.

ВЕРА. На детето ти не му трябва рампа. И не му трябва да излиза. Това, което му трябва, е да го настаниш в дом за сакати като него.

Хулия. Махай се! Махай се веднага! ВЪН!

Вера излиза. Хулия затваря вратата с трясък. Захлупва лицето си с длани. Диша тежко. Дълго остава така. После се обръща към Ели.

Двамата се гледат. Ели – с вечната си радост. Хулия му се усмихва, коленичи до него и слага глава на коленете му. Ели я гледа. Милва я. Хулия вдига очи.

Хулия. На мама детето сладко! (Засмива се.)

Ели (към публиката). Сега вратата ни е винаги заключена. Чувам понякога как Вера се приближава. Стои отвън, но не смее да звънне.

Хулия излиза от къщи. Вера бързо изчезва.

Ели. Нищо не е както по-рано. Изведнъж всичко се промени.

Хулия. Добър ден.

Ели (в ролята на СЪСЕДИТЕ я подминава, без да я поглежда). Добър. (Към публиката, отново като Ели.) Гласовете станаха различни. Звуците станаха различни. Всичко кънти особено, някак далечно. Сякаш... знам ли... трудно ми е да го обясня.

Хулия. Добър вечер, Рамон.

РАМОН. Добър вечер.

Хулия. Как е жена ти?

РАМОН. Както обикновено.

Хулия. Ясно... Бих искала да си поговорим, ако нямаш нищо против.

РАМОН. Хайде да не е сега. Трябва да... (Прави знак с глава към горния етаж.)

Хулия. Ясно...

Ели. Сякаш нещо умря. Преди се чуваше как дишат стените. Сега стените престанаха да дишат. Окаменяха.

ВЕРА. Здравей, Хулия.

Хулия не отговаря и си влиза вкъщи.

Хулия. Рамон!

РАМОН. Добър ден.

Хулия. Не ти чух стъпките по стълбището.

РАМОН. О-о... *(Не знае какво да каже. Мисли.)* Ти не си ли на работа?

Хулия. Не. Не съм.

РАМОН. Как...

Хулия. Много ме... Не ми е добре.

РАМОН. Пак ли гърбът?

Хулия. Да. Едва се държа на крака.

РАМОН. Ужас...

Хулия. Май попрекалих с препускането насам-натам покрай тази история и... ей на...

РАМОН. Ами да, така става... Нормално.

Хулия. Дадох ми една седмица болнични.

РАМОН. Поне ще си починеш малко.

Хулия. Да си почина? Аз? *(Смее се.)* Ти остави другото, ами в момента хич не му беше времето да отсъствам от работа. Много е зле там обстановката.

РАМОН. Е, то така...

Тишина.

РАМОН. Имаш ли нужда от нещо? Или...

Хулия. Не, не. Спокойно.

РАМОН. Мога да ида да напазарувам...

Хулия. Благодаря.

РАМОН. А ако искаш нещо да помогна за Ели, само кажи, знаеш...

Хулия. Ами всъщност... може би ще се наложи.... много ще съм ти благодарна.

РАМОН. Ти пък... за мен ще е удоволствие. Той е чудесно хлапе.

Хулия. Да.

РАМОН. Голям симпатяга. Голям.

Хулия. Такъв си е.

Усмиват се. Тишина.

Хулия. Няма ли да влезеш да му кажеш „здрати“?

РАМОН. Бързам за работа.

Хулия. О...

РАМОН. Ще надникна само за минутка.

Хулия. Да. Да. Заповядай.

Влизат в квартирата ѝ.

Хулия. Я кой е дошъл да те види!

РАМОН. Добър ден, млади момко. *(Привежда се пред стола на колела на Ели. Погалва го по главата.)*

Хулия. Ели! Няма ли да гушнеш Рамон?

РАМОН. Ела тука, приятелче!

Рамон прегръща Ели, а той се смее. Смехът му заразява Рамон.

Хулия. Харесва те.

Рамон пуска Ели от обятията си. Гледа го. Погалва го по лицето. После се изправя с посърнал поглед.

РАМОН. Адски съжалявам, Хулия.

ХУЛИЯ. Не, Рамон, не...

РАМОН. Мъчно ми е, че всички гласуваха срещу теб и рампата.

ХУЛИЯ. Не всички. Ти не гласува.

РАМОН. Не е лесно. Аз...

ХУЛИЯ. Знам. Знам. Няма нужда да...

РАМОН. Съжалявам.

ХУЛИЯ. Аз просто не мога да се примиря с това решение. Трябва да има някакъв начин рампата да се направи.

РАМОН. Хулия... На кой не му се занимава. Казаха ти го и го показаха.

ХУЛИЯ. Знам. Но... ако разговаряме с хората поотделно? Може би все пак ще ни чуят.

Ако успеем да ги убедим, че-

РАМОН. Едва ли.. Виж... Заради парите е. Всички сме на ръба на изтощението. И така ни е трудно да вържем двата края.

ХУЛИЯ. Хайде да пробваме с друг подход, Рамон. Ако ти говориш със съседите един по един и им обясниш колко е важно, то-

РАМОН. Аз?

ХУЛИЯ. Мен няма да ме изслушат. А тебе те уважават. И то много. Ти си този, който най-добре може да им обясни какъв е Ели и защо заслужава рампата.

РАМОН. Не. Не мога да им се бъркам...

ХУЛИЯ. Хората ти вярват, Рамон. Ще ги убедиш.

РАМОН. Не ме карай да им влияя, Хулия. Не бива.

ХУЛИЯ. Помогни ми. Моля те, Рамон, помогни ми. Ако не на мен, то на Ели. Познаваш го. Той не е като другите деца. Не умее да прави нещата, които те умеят. Но обича да усеща слънцето по лицето си. Вятъра. Кожата му настръхва, а в очите му е чисто щастие. Ей толковка му е достатъчно. Бива ли да му отнемаме слънцето и въздуха? Че те са най-малкото, което ни се полага на този свят. Как ще му ги откажем? Защо да го държим затворен? Синът ми има право да вижда нещо повече от тези четири стени. Той не може да говори, не може да тича, не може... Но е жив. Може да чувства. Чувства топлото, студеното, милувките... Искам да чувства и как го вали дъждът. Поне това. Друго нямам да му дам. Нямам. Дъждът обаче... той ми е по силите. Няма да стигнем кой знае колко надалеч от входа. Но поне да сме навън...

РАМОН. Нищо повече не мога да направя, Хулия. Заклевам ти се, че не мога. Не ме притискай да ходя да ги убеждавам. Аз... не искам повече проблеми. И моят живот не е лек... Правя всичко възможно за вас, повярвай ми. Защото... Вземам ти по-малко пари, отколкото е наемът, който жена ми смята, че плащаш. Много по-малко. Тя е сигурна, че... А аз... Добре че не е на себе си и не следи. Тоест... Виж, на нас също не ни стигат парите. Ако от мен зависеше... Обаче не зависи само от мен. Жена ми... тя също смята, че рампата е... А аз не... Просто нямам какво повече да направя за теб. И за Ели. Не и без да навреда на собственото си семейство. Това е... Само това.

ХУЛИЯ. Разбирам. Прекрасно разбирам. Но не мога да се примиря. Не мога да стоя със скръстени ръце. Длъжна съм да се боря, Рамон. Не знам как, но нещо трябва да направя.

РАМОН. Тази битка е предварително загубена, Хулия. Да търсиш пари тука е като да се мъчиш да плуваш в пясъка.

ХУЛИЯ. Значи ще търся пари където ги има. Но трябва да ми дадете зелена светлина за рампата.

РАМОН. Избий си я от главата тази рампа, Хулия. Забравй. Така е най-разумно.

ХУЛИЯ. Не мога. *(Поема си дълбоко дъх. Изтощена е.)*

РАМОН. Не искам да си тъжна.

ХУЛИЯ. Няма. (*Поглежда Ели. Усмивва се.*) У нас тъгата не я свърта, имаме място само за радост.

Рамон не се решава да я прегърне. Слага ръка на рамото ѝ с искрена симпатия, но веднага се укорява за жеста си и се отдръпва.

РАМОН. Ще измислим как да извеждаш Ели, ще видиш. Аз ще го свалям по стълбите колкото пъти пожелаеш. (*Показва ѝ бицепса си и го потупва. Към Ели.*) Няма да скучаеш вкъщи, приятелче.

ХУЛИЯ (*смее се*). Защо сме се родили в тая бедност?

Рамон свива рамене. И излиза.

ЕЛИ. Вера повече не стъпи у нас. Понякога вечер ѝ идват гости. Момчета от другаде, много млади. Пеят и вдигат шум до малките часове.

Вера декламира стихотворения на руски, докато Ели, в ролята на МЛАДЕЖА, се приближава до нея и непохватно я прегръща.

ВЕРА. О, мой застенчивый герой, / ты ловко избежал позора. / Как долго я играла роль, не опираясь на партнера!³

И двамата са видимо пияни. Вера кара младежа да повтаря стиховете, които току-що е изрецитирала.

ЕЛИ (*към публиката*). Един път се наложи Рамон да слезе и да им се скара, за да млъкнат.

Младежът гали Вера грубовато и неопитно. И двамата се олюляват. Смеят се шумно. После Вера сякаш се изключва, изгубена някъде далеч от там, където се намира. Откъсва се рязко от госта си и декламира завалено.

ЕЛИ (*към публиката*). Обикновено обаче всички посещения свършват еднакво. С шум от удари, трясък на счупено, блъсване на вратата и накрая – тишина.

ЕЛИ. Майка ми продължава да прави всичко, за да построи рампа. Не губи и секунда. По цял ден снове между места и хора. Звъни по телефона, чете правилници.

ХУЛИЯ (*по телефона*). Добър ден. Бих искала информация за вземането на кредит. / Ало, здравейте. Ще правим малък ремонт в блока и търся най-икономичната оферта от строители. / Имам нужда от проектобюджет. / Едно! (*Чака.*) Да! (*Слуша.*) Три! (*Чака.*)

ЕЛИ (*с гласа на ОПЕРАТОРКАТА*). В момента всичките ни линии са заети. Ако обичате, изчак- (*Затваря.*)

ХУЛИЯ. Добър ден. Интересуват ме цените на някои материали. / Добър ден. Какви са най-изгодните условия за теглене на заем за ремонт? / Добър ден. Мога ли да ви помоля за примерен бюджет? / Добър ден. Какво е нормалното възнаграждение на бригадата, ако строежът е на рампа? / И на колко ще възлезе общо? / Разсрочено не може ли? / Слушайте, а по-евтин вариант няма ли? / Толкова ли се вдига лихвата? / Прощавайте:

³ „О, мой застенчивый герой“ (1960) от Бела Ахмадулина. – Б. пр.

няма ли възможност малко да отбиете от цената? / Колко казахте, че ще излезе в крайна сметка?

Ели. И така – по цял ден. Ден след ден.

Хулия (*към публиката*). Едно! Да! Три!

Ели (*като ОПЕРАТОРКАТА*). Министерство на труда и социалната политика, слушам ви.

Хулия. Добър ден. Бих искала да си запиша час за консултация.

Ели (*към публиката*). Рамон спря да идва. Ходи само от къщи на работа и от работа вкъщи.

РАМОН. Как си днес, злато?

Ели. Знам, че късно вечер излиза на балкона. Стои там доста дълго. Миризмата на цигари стига до леглото ми. Но повече не го чух да пее.

Хулия преглежда документацията, която е събрала – цяла бала книжа. На лицето ѝ се изписва удовлетворение. Тя става, изпива чаша вода. После вдига телефона и набира.

РАМОН (*вдига телефона*). Хулия?

Хулия. Здравей, Рамон. Извинявай за безпокойството.

РАМОН. Всичко наред ли е?

Хулия. Свикай пак общо събрание. Ще има рампа.

РАМОН (*чете*). „Общите части и прилежащите пространства на многофамилните жилищни сгради, в които живеят лица с трайни увреждания, трябва да разполагат с достъпна среда, отговаряща на потребността на лицата за мобилност от и до дома им, както и с технически възможности за социалното им приобщаване в очертанията и околностите на сградата. Задължение на сдружението на собствениците (или на едноличния собственик) е да обезпечи необходимите дейности по приспособяване и преустройство на средата с цел достъпност. Изпълнението на строителните работи по изграждане или поставяне на нужните съоръжения следва да се проведе в срок от една година, считано от датата на решението на общото събрание на собствениците или, при липса на такова, от датата на обнародване на административното или съдебно решение по въпроса. В случай че лицата с физически увреждания или полагащите за тях грижи лица не постигнат необходимото споразумение с останалите живущи в същата сграда, те са в правото си да изискат съдебната власт да задължи сдружението на собствениците да отстрани архитектурните препятствия и да направи необходимите нововъведения, за да постигне проходимостта на имота.“

Хулия. Не е пожелателно, а задължително. Пише го черно на бяло. И ми го обясниха пределно ясно. Точка по точка. Ако не проявите добро желание да ме подкрепите за рампата, ще се наложи да ви съдя.

Ели (*в ролята на СЪСЕДИТЕ*). Не можеш да ни причиниш това.

Хулия. Мога и още как!

Ели. Нямах право!

Хулия. Имам. По закон.

Ели. Съдия ли ще ти решава проблема?

Хулия. Ако не се подпишете, ще се наложи.

РАМОН. Хулия... помисли добре, преди да постъпиш така.

Хулия. Какво още да мисля, Рамон? Дни, седмици наред не съм спряла да мисля... Още малко и ще ми гръмне главата.

Ели. Недей да ни заплашваш, Хулия. Ако тръгнеш срещу нас, ние също ще тръгнем срещу теб.

Хулия. Та вие сте срещу мен от първата секунда, в която отворих въпрос за рампата!

РАМОН. Добре де, не го приемай толкова лично.

Хулия. А как да го приемам? Помолих за помощ и никой не се отзова. Какво да правя в този случай?

РАМОН. Хулия, ние сме против рампата не защото не искаме да я има, а защото не можем да я платим. Моля те да ни разбереш.

Хулия. А вие трябва да разберете, че вече няма как да подминем рампата. Направих каквото ми беше по силите. Разучих цените, опитах се да изтегля кредит откъде ли не, хиляда пъти звънях на този и на онзи, тичах по служби и офиси. Опитах всичко и ударих на камък. Последната възможност, която ми остава, е тази.

РАМОН. Не бива да се стига до крайности. Трябва някак да се разберем човешки.

Хулия. Човешки ли? Досега у никого не видях намерение да се разберем. „Не и не“ – друго от вас не чух.

Ели. Не можеш да ни стовариш такава бомба. Ние какво сме виновни, че синът ти не е добре?

Хулия. Ели има права. Ето това е хубаво да проумееете. Какъвто и да е, той има права като всички нас.

Ели. Щом толкова напираш за рампа, чудесно, направи я. Но си я плати сама.

Хулия. Сама не мога да я платя. Не мога. А безвъзмездната помощ няма как да поискам, ако не ми дадете вашето съгласие. Сама съм заникъде.

Ели. Тогавя пусни апел по радиото, акция в някоя онлайн платформа, нещо от сорта, и поискай пари. Постоянно вървят такива кампании.

Хулия. И да изкарам сина си на показ? Да публикувам снимката му с надежда на хората да им домъчнее и да посегнат към джобовете си? Дума да не става! Аз не искам никой да го съжالياва за начина, по който съществува. Защо ще го съжالياват? Аз се гордея с детето си. Просто искам да направим редното. И си отстоявам правата. Ели трябва да може да излиза навън като всички останали. Точка!

РАМОН. Хайде всички да се успокоим...

Хулия. Как да се-

Ели. Забравяш, че си на квартира, Хулия.

Хулия. Наемът не променя правата ми.

Ели. Не бъди толкова сигурна.

Хулия. В смисъл?

Ели. В смисъл че ако продължаваш да ни тероризираш с твоите претенции, можеш да се озовеш на улицата. И ти, и синът ти.

Хулия. Моля?

РАМОН. Момент... Момент... Нека не-

Хулия. Половината си живот съм изкарала тук. Не можете да ме изхвърлите от дома ми.

Ели. Ние не, но Рамон може.

Тишина. Хулия гледа Рамон.

Хулия Рамон...?

РАМОН. Не е нужно да се стига до-

Ели. Виж как ни се заканва, Рамон! Трябва да я спреш, пък каквото ще да става.

Хулия. Вие сериозно ли ме заплашвате с изхвърляне на улицата?

РАМОН. Не мисля, че някой е искал да-

ВЕРА. Сама си го изпроси, Хулия!

ХУЛИЯ. Моля?

ВЕРА. Поставяш ни в безизходица.

ХУЛИЯ. Не, ти не. Ти, Вера, ако обичаш, никога повече не си отваряй устата пред мен.

ВЕРА. Насила хубост не става, а солидарност – още по-малко. Как искаш хората да те разберат, като не проявяваш никакво разбиране към тях?

ХУЛИЯ. О, аз разбирам! Прекрасно разбирам! Разбирам, че всеки тук гледа себе си. И точно затова смятам да последвам примера ви.

ВЕРА. Чуй ме, моля те...

ХУЛИЯ. Казах ти, че не желая да ми говориш.

ВЕРА. Аз не съм против теб, Хулия. Аз-

ХУЛИЯ. Не ти личи.

ВЕРА. Да, знам, знам, че така си мислиш. Но не си права. И трябва да ти кажа, че никак не действаш разумно. Ако направиш това, което казваш... това, което заплашваш, че ще направиш... можеш да съсипеши всички семейства в блока.

ХУЛИЯ. Ох, боже, никого не съм тръгнала да съсипвам! Просто ви моля да ми дадете едно рамо.

ВЕРА. Насилваш ни! И заставаши срещу всички.

ХУЛИЯ. Не ми оставяте друга възможност.

ВЕРА. Грещиш. Не е този начинът. Замисли се. Моля те, замисли се за миг. Виж ни кои сме и къде сме. Искаш да ти дадем малкото, с което разполагаме?

ХУЛИЯ. Нямаме пари, за да помогнете на детето ми да не живее като затворник, а за телефони с интернет имате. И за бира в хладилниците. Да не говорим, как палите цигара от цигара. Може би ако ги намалите с по пет на ден за няколко месеца, ще докараме рампата до средата. И за ротативките в бара винаги ви се намират монети. Нали ви виждам. Ама ако е за друг, не ви се откъсва от сърцето. Да мизерстваш не е същото като да си мизерник.

ВЕРА. Стига, Хулия! Стига! За твое добро ти казвам.

ХУЛИЯ. За мое добро, вика! Теб, драга, едно те вълнува, и то е как ти да си наред.

ВЕРА. Грещиш. Разбирам, че ми се сърдиш. И може би с основание. Нямам представа...

Чуй ме обаче: аз високо те ценя-

ХУЛИЯ. Я стига! Какво си въобразяваш, че-

ВЕРА. Ценя те, Хулия, колкото и да не ти се вярва. И никак няма да се радвам, ако нещата свършат зле. Защото ти ще си единствената потърпевша, ако си послужиш с принуда и заплаха. Сериозно. Хайде всички да помислим спокойно, моля ви.

ХУЛИЯ. Аз не мога да съм спокойна. Загубих и спокойствието си, и съня си, и търпението. Крайният срок за финансирането изтича и детето ми ще продължи да гние между четири стени.

ВЕРА. Мъча се да ти помогна, Хулия.

ЕЛИ. Тази жена трябва да се махне оттук, Рамон.

РАМОН. Недейте с лошо, моля ви. Опитайте се и вие да я разберете.

ХУЛИЯ. Ще подпишете ли, че сте съгласни: да или не?

РАМОН. Хулия...

ВЕРА. Недей.

ЕЛИ. Искаме да се махнеш от блока!

ХУЛИЯ. Защо не ми помогнете? Що за хора сте?

ВЕРА. Така нищо няма да постигнеш, Хулия.

ЕЛИ. Изхвърли я от квартирата, Рамон!

РАМОН. Никой няма да ме учи какво да правя!

ЕЛИ. На нейна страна си, така ли?

РАМОН. Тя ни е съседка! Не възнамерявам да я торозя!

Хулия. Подпишете решението!

ВЕРА. От сърце те моля, милая моя, не упорствай!

Хулия. Ще ви съдя! Ако не подпишете, ще ви съдя! И тогава, кълна ви се, ще платите рампата до последния цент!

РАМОН. Хулия, недей!

Ели. Ти само опитай! Опитай и ще си получиш заслуженото! Ако Рамон не иска да те разкара, ще го направим ние!

РАМОН. Стига вече! Разотивайте се! Край! Така не може да се разговаря. И таз добра. Пак ще се съберем, когато се успокоите.

Ели. Няма за какво повече да разговаряме, Рамон. Всичко е ясно. Не желаем такива хора в блока.

Тишина.

Ели (*към публиката*). Същата нощ за първи път в живота си чух майка да плаче. Чух я да плаче много тихичко, за да не ме събуди. Плака, докато не изгря слънцето.

Ели (*към Рамон с гласа на ЖЕНА МУ*). И сега какво?

РАМОН. Не знам... Сложно е...

Ели. Ама какво ти става? Защо толкова се впрягаш за някаква глупачка, дето само създава проблеми?

РАМОН. Не ги създава. Тя...

Ели. Не ми понася тази ситуация. Знаеш, че не съм добре, Рамон.

РАМОН. Знам... Знам...

Ели. Прекалено си мекушав. Стегни се малко. Жилището е наше. Кажи ѝ да си събира партакешите в най-кратък срок.

РАМОН (*към Хулия*). Добър ден, Хулия.

Хулия се усмихва насила и влиза в квартирата си.

ВЕРА. Как е тя?

РАМОН. Както обикновено.

ВЕРА. Не. Имам предвид... (*Кимва към квартирата на Хулия.*)

РАМОН. А! (*Вдига рамене.*) Да не би нещо да си чула?

ВЕРА. Хората са много нервни.

РАМОН. Знам... Знам... Не престават да ми додяват по този въпрос, скъсиха ми живота.

ВЕРА. Трябва да внимаваме да не стане беля, Рамон. Някои, като се почувстват застрашени, нападат. Като кучетата. А тук кучетата вече се разляха.

Ели. Днес, когато майка се върна от супера, завари пощенската ни кутия строшена на пода. / Днес ни изгориха дрехите, прострени в общото помещение на тавана. / „ВЪН“, бяха написали днес на вратата на квартирата ни. / Днес някой хвърли камък по прозореца на моята стая. / Днес майка започна да ни събира багажа, за да се преместим другаде.

И ЧУЖДИТЕ СА СВОИ

РАМОН. Сигурна ли си?

ХУЛИЯ. Няма живот за нас тук, Рамон. Вече не.

РАМОН. Добре, а къде ще отидете?

ХУЛИЯ. На село. У вуйчо ми. Говорили сме, уредено е. Там имат стая за нас – и двор. На Ели ще му е много добре. Мисля, че ще му хареса.

РАМОН. Е, да...

ХУЛИЯ. Много ще му хареса.

Тишина.

РАМОН. А ти?

ХУЛИЯ. Няма да е лесно. Ще се наложи да пътувам по сто часа с влака всеки ден, за да идвам на работа. И по още сто, за да се върна, разбира се. Ще трябва да ставам по никое време.

РАМОН. И да се прибираш по никое време.

ХУЛИЯ. Да, така излиза.

РАМОН. Значи почти няма да виждаш сина си.

ХУЛИЯ. Ще го гледат добре. Ще му бъде хубаво.

РАМОН. Но ти няма да си наблизо. А той се нуждае от теб.

ХУЛИЯ. Май всъщност аз се нуждая от него повече... Нищо. Няма как съвсем всичко да е наред, нали?

РАМОН. Би трябвало да има.

Хулия свива рамене.

РАМОН. Помисли си добре, Хулия.

ХУЛИЯ. Мислих, и то много.

РАМОН. В някакъв момент нещата тук ще се успокоят и-

ХУЛИЯ. А дотогава? Дотогава – какво? Всеки божи ден да се боя от всичко, което може да се случи?

РАМОН. Ще говоря с хората. Обещавам ти, че... всичко ще бъде както преди.

ХУЛИЯ. „Както преди“ сега не ми върши работа. Това място вече не е за нас. Дойде моментът да си вървим.

Тишина.

РАМОН. Аз не... ужасно ми е трудно да си представя, че...

Хулия стисва рамото му.

РАМОН. Толкова ми е... не знам... Не знам...

ХУЛИЯ. Не се тревожи, Рамон. Все ще ни се усмихне късметът.

Хулия му се усмихва. Рамон слага ръка върху нейната и остават така цяла вечност, докато накрая Хулия не се отдръпва.

ХУЛИЯ. Ще ти платя и този месец. Нали си тръгвам без предизвестие.

РАМОН. Не, човече, не. Как може-

Хулия. Моля те. Нека да е както си му е редът. Да сме изрядни. Поне помежду си. Не искам да ме запомниш с лошо...

РАМОН. Теб? Та ти си... Ти-

Хулия. Трябва да си досъбера багажа.

Хулия излиза. Рамон дълго не помръдва, стои като побит, в тишина – мисли за всичко, което му се е искало да каже, а не е успял.

ВЕРА. Искан да говоря с теб.

РАМОН. Не мога. Трябва да... *(Кимва с глава към горния етаж.)*

ВЕРА. Видя ли какви ги вършат?... Срамота е. Озверели са. Мисля, че-

РАМОН. Вече е все едно. Постигнаха каквото искаха. Тя ни напуска, Вера.

ВЕРА. В смисъл?

РАМОН. Изнасят се с Ели. Заминават.

ВЕРА. Но как? Кога?

РАМОН. Не знам... Утре, днес, в момента... Не знам.

ВЕРА. Как е възможно? Ти нали не си-

РАМОН. То нямаше накъде. Ситуацията излезе извън контрол.

ВЕРА. Но трябва да има спирачка, не мислиш ли? Те съседите от страх така се разбеснях. Страхът и невежеството крещат и чупят. Но все някак могат да се озаптят.

Сигурно има начин да им се втълпи, че-

РАМОН. Късно е вече.

ВЕРА. Не, не... Боже мили, докъде я докарахме. Как стана така? Момичето да се спасява, сякаш...

РАМОН. А ти какво си мислеше? Отказахме ѝ всичко, за което ни помоли. Отблъснахме я като враг. Тя не се изнася, защото иска. Изнася се, защото я заставихме.

ВЕРА. Честно ти казвам, през ум не ми е минало, че нещата толкова ще загубеят. Не съм искала да си тръгва. Аз само... Не мога да повярвам. Добре, къде ще идат сега? Тя какво ти каза?

РАМОН. Далеч.

ВЕРА. И ние просто ще стоим и ще гледаме?

РАМОН. Какво да направим при тези обстоятелства?

ВЕРА. Не знам... Нещо! Каквото и да е... Какви подлещи се показахме двамата. И ти, и аз. Да я оставим сама срещу всички. Ако я бяхме подкрепили... Не знам защо се снишихме така.

РАМОН. Защото и ние се страхуваме, Вера.

ВЕРА. Но защо? А? Защо? Защо мислим само за себе си? Хулия сто пъти ни посочи проблема. *Никой да не пипа моето!* А какво толкова имаме, че да не се пипа? Та ние сме образцови голтаци! Страх ни е, че сме сами на света. Обаче ей на – имахме си тях. Нея и сина ѝ. И какво? Изоставихме ги. Каква нелепица.

РАМОН. Ти първа каза, че си против, от самото начало. Не можеш изведнъж да запееш друга песен и да-

ВЕРА. Така е! И много съжалявам. Нямах представа колко ми е мъчно.

РАМОН. Е, късно е вече. Включително да ми вменяваш вина за-

ВЕРА. Но ти имаш вина! Както и аз! Виновни сме. Ние носим отговорност за добруването на тези около себе си. Винаги е било така, откакто свят светува. Дори най-просто устроените животни са наясно с този принцип. Ако не защитаваме своите, кой ще го направи? Само дето и чуждите са свои, Рамон. И чуждите са свои.

РАМОН. Изморих се до смърт, Вера! Не издържам вече! Единственото ми желание е да бъда оставен на мира... Направих всичко, което можах, и-

ВЕРА. Напротив! Нито ти, нито аз направихме всичко, което можехме! Избрахме каквото ни беше удобно и готово.

РАМОН. Не е вярно. Бяхме длъжни да уважим волята на мнозинството.

ВЕРА. Понякога мнозинството не е за уважение. И не е честно Хулия и детето да трябва да си тръгнат така и да започнат от нулата. Те са част от това място, винаги тук са живели, част от нас са. Сам знаеш. Ти най-добре от всички. Ти, дете гледаш тоя хлапак, все едно че е твое дете. Нали те виждам, Рамон, нали виждам как ти светят очите от радост всеки път, когато им прекрачиш прага. И как помръкваш, като стане време да се качваш у вас. Никога няма да си простим, ако ги пуснем да си тръгнат.

РАМОН. А ти какво предлагаш? А? Кажй? Сега какво ти хрумна, Вера?! Точно ти, на която никой тук няма грам вяра! Ти, дете винаги си се смятала за по-горе от останалите, винаги си ни презирала, защото сме прости бачкатори, и не можеш да преглътнеш, че животът те е натресъл точно сред нас – недоучените, празноглавите. Теб никой за нищо не те брой, Вера. Какво смяташ да кажеш тепърва на хората? Ще ги поучаваш ли? И какво си представяш, че ще постигнеш? Най-много да започнат да те обиждат и да те нападат и теб...

ВЕРА. Знам. Знам отлично какво е положението. Разбирам, че ви се виждам високомерна и антипатична. И че съм никоя. Не ме интересува. Нямам нищо за губене. Дори достойнство не ми е останало. Но все още мога да преценя кое е редно и кое – не. Ако ти отгук нататък не желаеш и пръста си да помръднеш, добре, недей. Аз поне ще опитам... Ако тази скапана рампа е цената, която трябва да се плати, за да останат Хулия и сина ѝ, то рампа ще има.

РАМОН. Безумно е.

ВЕРА. О, я хочу безумно жить: / всё сущее – увековечить, / безличное – вочеловечить, / несбывшееся – воплотить!⁴

Излизат.

Ели (*към публиката*). Трудно е да напуснеш мястото, което си смятал за дом. Дори да е станало враждебно. Част от теб остава там завинаги. А да се откъснеш от себе си, от онова, което си обичал, боли. Майка от няколко дни гали стените. Гали ги, сякаш иска да ги утеши за нашето заминаване, да се извини за нашето изселване. Или просто да запази в дланите си спомен за тези стени, между които преживяхме толкова много. Обикаля съсредоточена, оглежда. Изведнъж на вратата се чука...

Хулия. Какво става? Мислех, че-

Рамон влита задъхан в квартирата. Вера се показва през отворената врата, но не смее да пристъпи вътре.

РАМОН. Трябва да останете. В квартирата, в блока.

ХУЛИЯ. Какво? Нали-

РАМОН. Това е твоят дом!

ХУЛИЯ. Няма да стане, Рамон.

РАМОН. Не, чакай... Изслушай ме, моля те. Ние сериозно си поговорихме, разбираш ли? С Вера. Говорихме за... Лошо се получи! Голяма грешка... Но аз нямам намерение да оставя нещата така, чуваш ли?

ХУЛИЯ. Рамон...

⁴ „О, я хочу безумно жить...“ (1914) от Александър Блок. – Б. пр.

РАМОН. Не можеш току-така да отидеш... господ знае къде... и да нямаш пет минути да изкараш с детето си!

ХУЛИЯ. Ще се нагодим някак. Не се безпокой. Ще търся работа по-наблизо, ще се оглеждам и за кварира, все нещо ще излезе.

РАМОН. Не, Хулия, не! Не е нужно да става така, както стана. Сглупихме. Обаче премислихме, нали, Вера? *(Вера пристъпва към вътрешността на квартирата на Хулия, но не се откъсва от рамката на вратата, сякаш я е страх, че всеки момент ще я изпъдят.)* Премислихме, говорихме и да, ще направим рампата. Още не сме доизбистрили подробностите, но-

ХУЛИЯ. Недей, моля те... Моля. Не искам. Пътят, който извървах дотук, беше голямо мъчение. Много съм уморена. Не искам да се връщам назад. Не мога повече с никого да се боря, да не говорим пък с всички и всичко. Виж какво се получи! Не. От сърце ти казвам. Сега само искам да отида някъде, където синът ми да може да бъде щастлив.

РАМОН. Но ти няма да си щастлива.

ХУЛИЯ. В момента това няма значение.

РАМОН. Винаги има значение, Хулия! Винаги! Аз не... Аз и Вера не искаме да си тръгвате! Да знаем, че сте тук, при нас, е... толкова е... Останете.

ХУЛИЯ. Много ти благодаря. Наистина... Аз тази битка я изгубих, Рамон.

РАМОН. Още не! Не е късно, разбери! И за парите от министерството! Има още малко време... Дай ми оня документ. Ще го подпиша от името на домсъвета и ще го представиш.

ХУЛИЯ. Не, Рамон...

РАМОН. Дай го.

ХУЛИЯ. Не, Рамон. Ти си ми приятел. Ти ни помагаш най-много от всички, откакто се знаем... Сам видя на какво са способни. Ти си добър човек. Никога не бих си простила, ако се нахвърлят и на теб.

РАМОН. Чуй ме. Ние говорихме с хората от блока. Вера ходи да ги агитира – кажи, Вера! И някои взеха да се замислят.

ХУЛИЯ. Това, за съжаление, не стига.

РАМОН. Ще успеем. Ще видиш. Ще ги убедим. Вера обеща да помоли племенника си да ни даде нещичко назаем... Аз също се свързах с някои места, откъдето има изгледи да получим подкрепа... И както е тръгнало, може би няма да има нищо за доплащане.

ХУЛИЯ. „Може би“ не ми върши работа.

РАМОН. Дай да подпиша, моля те.

ХУЛИЯ. Аз... Не мога. Безумно е.

РАМОН *(към Вера)*. Кажи ѝ онова.

ВЕРА *(срамежливо)*. О, я хочу безумно жить: / всё сущее – увековечить, / безличное – вочеловечить...

Хулия я гледа слисана. Тишина. Вера е на път да направи крачка назад. Рамон наблюдава Хулия.

ХУЛИЯ. Нищо не разбрах.

РАМОН. Дай ми документа.

Хулия мисли. После отива да донесе една дебела папка, която ще се пръсне от книжа, и клати замислено глава, убедена, че правят грешка. Подава на Рамон листа. Вера сякаш е спрала да диша – прималяла, застинала в касата на вратата.

Рамон вади химикалка и подписва така решително, че почти пробива хартията. Вера вдига поглед към тавана и изпуска звучна въздишка на облекчение. Хулия не знае

*как да реагира – да се смее ли, да плаче ли, или да разпрегърца присъстващите.
Рамон се обръща към Ели. Погалва го по главата.*

РАМОН. Сега ще можеш да излизаш на разходка, приятелче.
Хулия (*прихва*). Абе хора... Кафенце ще пийнете ли?

Рамон кимва. Вера най-после влиза.

ВЕРА (*решително*). Аз ще го сваря, милая моя.

ЕЛИ (*към публиката*). Нещата можеха да са различни. Да се случат и така. С кафе в кухнята. Със смеха на майка ми при странните думи на Вера. С големите ръце на Рамон върху главата ми. Но уви. В крайна сметка се наложи да се изнесем. Деветте стъпала продължиха да бъдат пропаст, която никой не пожела да прескочи. Дойдоха хора с линейка, за да ме свалят от къщи до тротоара. Видях очите, скрити зад пердетата – свидетелите на нашето отпътуване. В „жълтите“ не се чу нищо повече за нас до деня, в който си отидох. Тогава майка изпрати съобщение на Рамон (*към публиката*): „Прави бяхте. Нямахте да използваме рампата дълго“. И все пак си мисля, че ще е хубаво да завършим по възможно най-добрия начин. По начина, по който нещата би трябвало да завършват винаги. С убедеността, че всичко е постижимо. Дори онова, което изглежда невъзможно. Със смях и кафе в кухнята. С красивата бистра светлина, която струи през прозореца, докато долу колите се носят по магистралата. С железопътните релси, паяжината от улици в периферията и огромните булеварди, устремени към центъра. И далеч отвъд всичко – морето.

Затъмнение.